

Naročnina listu: --
Celo leto . . . 4 K 12:--
Pol leta . . . 6:--
Četiri leta . . . 3:--
Mesечно . . . 120
Dunaj Avstrije: ---
Celo leto . . . 15:--
Posamezne številke
-- 16 vinarjev. --

STRAŽA

Inserati ali oznanila
se računajo po 18 v.
od 6 redne petivrste: pri
večkratnih oznanilih
popust.
„Straža“ izhaja v po-
deljek in petek popoldne.
Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in spravišstvo: Maribor
Koroška ulica. 5. — Telefon št. 113.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Z uredništvom se more govoriti
vsak dan od 11.—12. ure popoldne.

Poziv na kmetovalce

V slovenskih pokrajinah in v Istri so zaloge živil jako pihle; tudi ne moremo pričakovati dovoza od zunaj. Rumunija in Ukrajina nočeta več dovažati in v ogrskem državnem zboru se zahteva, da se ne sme izvoziti niti najmanjša množina živeža iz Ogrske. Pripraviti se je torej treba, da bo slovenski naš kmet sam prehranjeval naše ljudstvo, dokler ne pride pomoč iz inozemstva.

Vse polno tujcev prihaja sedaj iz neslovenskih krajev v naše rodovitne pokrajine ter odnašajo živež. Sedaj v teh hudih časih moramo pa skrbeti v prvi vrsti za naše otroke, da ne umrjejo lakote.

Da otmemo naše ljudstvo preteči lakoti, je sklenil Narodni svet pozvati slovenske kmete, posebno na Štajerskem, da ne prodajo nič živeža tujcem, pač pa naj pomagajo našemu prebivalstvu.

Naš kmet naj shrani in prihrani toliko živil, da bo takrat, ko bo potreba huda in ko ga pozove Narodni svet, mogel nuditi iz svojih zalog domačemu prebivalstvu vsaj toliko, da ga reši lakote.

Dr. Anton Korošec,
časni predsednik Narodnega sveta.

Oklic glede oddaje živine in živil.

Naša svoboda se nam vedno bolj bliža. Ne bo več dolgo, ko bo po prizadevanju skupnega Narodnega sveta napočil za nas toliko zaželeni dan miru. Potem si bomo oddahnili. A zdaj je treba prepogojno vsakemu storiti svojo dolžnost.

Narodni svet za Spodnještajersko v Mariboru je vzel prehrano Slovenskega Štajerja v svoje roke. Oskrbeti mora domačemu ljudstvu potrebne hrane. Naše spodnještajersko ljudstvo mora živeti — to so naši bratje! Zdaj se nahajamo v prehodni dobi, in ta je najtežavnejša. Naši zastopniki se danes in jutri pogajajo o tej zadevi v Gradcu in na Dunaju. V kratkem bo glede prehrane vse potrebno določeno in se bo vse javno naznanilo.

Do takrat naj vsi kmetovalci oddajo živino in živila, kakor je bilo dozdej določeno od okrajnih glavarstvih. Nikdo se naj ne brani. Predpisalo se bo samo nujno potrebno število. Kar bodete odzdej zanaprej oddali, to se bo pora-

bilo samo za domače spodnještajersko ljudstvo in za domače vojaštvo. Iz slovenske Štajerske se ne bo nič več izvažalo. Proti nemškemu delu je in ostane meja zaprta. Mi bomo skrbeli le za svoje.

Kmetje! Narodni svet stopa danes pred Vas, da ga podpirate na vso moč pri soo vanju jugoslovanske naše domovine. Ako bi ljudstvo ne dobilo hrane, bi se bilo bati nemirov in ropov. Nemiri pa bi bili v velikansko škodo ravno kmetškemu ljudstvu. Kmetje! Storitorej v teh najtežavnejši prehodni dobi svojo narodno dolžnost! Kakor hitro se sklone mir, se bo poskrbelo, da dobimo živila od zunaj, in potem bodete prosti teh nadlog.

Za Narodni svet:
Dr. Karel Verstovšek.

Politične vesti.

Dunaj, dne 24. oktobra

V Gradcu se je predvčeranjim konstituiral nekak konvent 10 mož, sestavljen iz meščanskega in delavskega stanu, ki je zahteval, da mu namestnik Clary prepusti vse aprovizacijske funkcije namestništva. Zdi se, da je vse skupaj le dogovorjena igra med »revolucionarji« in namestnikom. Kajti ta konvent po odposlancih in Clary so skupno intervenirali včeraj na Dunaju.

Stvar pa sedaj zadobiva resnejše lice, ker bi ta konvent hotel prevzeti preskrbo z živili štajerskih industrijskih okrajev, zlasti Gradca iz sredstev cele dežele, torej tudi iz slovenskega Štajerja. Konventu bi bil razven vlade na razpolago ves javni aparat. Slov. Štajer je ves svoj kontingent letošnje žetve večinoma že popolnoma izročil; sedaj naj bi bil izpostavljen na milost in nemilost volji graških diktatorjev. Mi nimamo ničesar proti temu, da se oskrbujejo nemški Štajerci sami, vendar zahtevamo isto pravico tudi za svojo zemljo.

Proti tej nakani je danes protestiral načelnik Jugoslov. kluba dr. Korošec pri ministru za prehrano Pavlu. Povedal mu je, da bi v slučaju nameravanega prevzetja aprovizacije s strani zgoraj imenovanega konventa za naš narod odpadli prav vsaki oziri in bi se ne pomišljali in ne bali nobenih sredstev, da zaprečimo vsak najmanj si izvoz živil iz slovenskega Štajerja.

Jugoslovanski klub je začel akcijo v tej smeri, da se jugoslovansko ozemlje glede aprovizacije popolnoma osamosvoji. Ko bodo tozadevne priprave končane, bo izšel na ljudstvo poziv, naj oddaja živila funkcionarjem, ki bodo v to poverjeni od naše organizacije. Do tistega časa pa naj oddajo živino in živila kakor dozdej.

Delegati čehoslovaškega Narodnega zbora in in jugoslovanskega Narodnega vijeća so imeli pod predsedstvom obeh predsednikov dr. Kramarša in dr. Korošca dne 23. in 24. oktobra na Dunaju posvetovanja, po katerih se je obravnaval položaj, ki je nastal po neti predsednika Wilsona na avstro-ogrsko vlado. Pri posvetovanjih se je pokazalo enotno pojmovanje situacije in popolni sporazum glede nadaljnjega nastopa obeh narodnih reprezentanc.

Dr. Korošec je imel danes daljši pogovor z znanim profesorjem dr. Lammaschem.

Dunaj, 25. oktobra

V jugoslovanskih krogih je vzbudil najnovejši Šusteršičev korak živahno zanimanje. Sodba je popolnoma enotna, da je to pri Šusteršiču vzeti le za poizkus nekake rehabilitacije. Pridobiti si je hotel videz zvestobe do naroda. Odložil je delo, ohranil si je pa čast in udobnost. Hoče pa še dalje izvrševati delo vladnega zaupnika in bil zaupnik Narodnega sveta. Ne gre mu za drugega, kakor da bi si z navidezno narodno iztezo zaslužil amnestijo naroda za svoje na narodu izvršene zločine in izdajalstva. S tega vidika je presoditi tudi vse njegove članke, ki jih je v zadnjem času napisal v »Novice« in s katerimi je iznova dokazal staro resnico, da potapljaajo se la-djo zapuščajo tudi podgane.

Politični krogi se pri vsem tem vprašujejo, kako je združljivo s to navidezno Šusteršičevo osebnostjo poštvalnostjo in možatostjo dejstvo, da si pridržuje plačo za funkcije, ki jih izvrševati neče, oziroma se jih izvrševati več ne upa. Kajti znano je, da je Šusteršičev korak na eni strani prava intrigantska poteza v svrhu dosege narodnega pomiloščenja, na drugi strani pa diktiran od osebne strahopetnosti človeka, ki si danes ne upa več ostati na Kranjskem, marveč beži s Kranjske na Dunaj in hoče tam počakati, kako se mu obnese njegova špekulacija. S tem, da je agende odložil, se ne bo izvil sodišču ljudstva. Naj definitivno gre, kakaga komisarja se ne bojimo.

LISTEK.

Pozdravljeni, bratje Slovenci, slišite klic ogrskih bratov.

Matjaž Kizma.

(Dalje.)

Samo beseda božja nam je ostala pravična. V naših cerkvah smo imeli slovensko službo božjo. Imeli smo za dušne pastirje Madžare, ki niso znali slovenski, a za prižnico so si oskrbeli prestavo besede božje. Madžari so storili vse, da bi mi ostali ločeni od svojih štajerskih bratov. Od Radgone do Murskega Središča ni niti enega mo sta čez Muro. Samo slabi zasebni brodi so nas mogli prevažati, ki so pa ob vsakem večjem de ževju nepristopni, ker ni niti ene nadelane cest-do broda. Še manj pa je bila kaka železnica do štajerskih bratov. Kakor s kitajskim zidom so nas hoteli obdati Madžari, da bi ne videli v svet.

Pa ni se jim posrečilo. Naši ljudje so radi hodili na Štajersko romat, kjer so videli svoje brate, slišali njih lepo petje in gladko slovensko govorico, ki so jo razumeli. Kupovali smo si štajerske molitvenike in cerkvene pesmarice. Naročevali smo si knjige Družbe sv. Mohorja. To je bilo naša narodno življenje. Majhna iskrica, ki bi lahko

vsak čas ugasnila. Pa začeli so naši slovenski duhovniki izdajati v našem jeziku Koledar Srca Jezusovega in Marijin list. Pred petimi leti so začeli celo izdajati tednik »Novine.« Naši ljudje so gledali in se čudili, da je mogoče pisati tudi v naši slovenščini časnik. Zdelo se jim je to nekaj neverjetnega. Dasi je skromen ta tednik, so imeli ljudje vendar tako veliko veselje z njim, da je število naročnikov poskočilo na 6000, število, ki je v naših razmerah izvanredno veliko. Saj ljudje niso znali čitati slovenski, ker so se v šoli učili le madžarski. Zato je moral list imeti v začetku madžarski pravopis. Ko so se ljudje že nekoliko privadili čitanju, pa so »Novine« sprejele slovenski pravopis.

(Dalje prihodnjič.)

Čigav je Maribor?

(Dalje.)

Da se mariborsko »nemštvo« vzdržuje in množi le na račun slovenstva, kaže tudi statističen pregled krajev, kjer so imeli Mariboržani l. 1910 svojo domovinsko pravico. O tem govori že knjižica »Ali so Celje, Ptuj, Maribor res nemška mesta?«, zato je to stvar tukaj le kratko omenjamo. Vkljub novejši domovinski postavi je še l. 1910 od 100 prebivalcev v Mariboru bilo nepristojnih 72,5, l. 1900 pa je še sploh

samo 2520 oseb imelo v Mariboru domovinsko pravico. Če pregledamo statistične tabele zadnjega ljudskega štetja (l. sop. II. zvez., str. 28 i. dr.), se pre-pričamo, da je v celjskem političnem okraju (brez Celje) imelo domovinsko pravico 1146 Mariboržanov, v konjiškem 405, v ljutomerskem 622, v mariborskem 5823, ptujskem (brez mesta) 2394, brežiškem 502, slovenjegraškem 365, skupaj torej je l. 1910 v slovenskih spodnještajerskih okrajih imelo domovinsko pravico 11.257 mariborskih prebivalcev, največ v mariborskem, ptujskem in celjskem koraju. Uradno so pa našli v Mariboru le 3823 Slovencev! Pridenemo še lahko narodno mešana okraja Lipnice (517) in Rad-gono (439), kjer pred vsem slovensko prebivalstvo gre v Maribor, dočim Nemce bolj vleče v Gradec (v rad-gonskem okraju je l. 1910 imelo 3008 Gradčanov domovinsko pravico, v lipniškem pa 4596). Na Kranjsko je bilo pristojno 919 oseb, na Goriško 140, v Istri 46, v Dalmacijo 12, torej zopet iz slovenskih, oziroma hrvaških krajev 1117 oseb. Tudi na Koroškem je imelo 717 ljudi domovinsko pravico in sicer iz mešanih nemško-slovenskih okrajev: smohorskega 33, celovškega (brez mesta) 88, beljaškega 139, veličkovkega 103, torej zopet znaten del Slovencev. Od drugih dežel odpade največ na Češko, kamor je bilo pristojno 815 oseb večinoma češke narodnosti, ki jih je pa v Mariboru zadela ista usoda kakor tisoče Slovencev: hote ali ne hote so morali pomnožiti število Nemcev. Iz Moravskega je bilo 392 oseb, iz Slezijske 189, iz Galicije 87, Bukovine 18. Vsi ti po veliki ve-

* Štev. 199 v prej omenjeni knjižici str. 12 je menda tiskovna pomota.

Načelnik Jugoslovanskega kluba dr. Korošec je bil dne 25. t. m. zopet vabljen h generalu pl. Landwehr na razgovor.

Danes se je zgledalo odposlanstvo Wohlfahrt-ausschussa iz Gradca v Jugoslovanskem klubu na Dunaju, da konferira s tukaj navzočimi poslanci Slov. Štajerja. O pogovoru se bo obvestil Narodni svet, da sklepa o nadaljnjem postopanju.

Z današnjim dnem je Poljsko kolo prenehalo obstojati. Ustanovi se sedaj zveza poljskih držav nih poslancev. V to zvezo bodo spadali vsi člani bivšega Poljskega kola ter vsepoljaki in poljski so cijalni demokrati. Taka zveza se bo konstituirala v ponedeljek, dne 28. oktobra v Krakovem.

Clary vendar gre.

Voz štajerske uprave je vsled krivde grofa Claryja popolnoma zavožen. Preskrba glede živila je popolnoma odpovedala. Saj je znano, kjer je posegel Clary s svojo nesrečno roko zmes, tam je bilo vse zavoženo. In tako so postali tudi Nemci, posebno socialni demokrati, zelo nezadovoljni s Claryjem. Očitati so mu, da je kriv, da stoji se danj n. pr. Gradec pred katastrofo. In ko je sedaj dovoz živila iz Češke, Poljske in Ogrske popolnoma prenehal, je postal položaj kritičen. In Clary je moral iti, hočeš nočeš je moral iti. Poznavalci razmer pa pravijo, da Claryjevega padca ni toliko kriva prehranjevalna kalamiteta, temveč politični dogodki. Clary je eden najbolj strupenih nasprotnikov Jugoslavije. On je podpiral Nemce, da so rogovili in besneli proti naši samostojnosti. Grof Clary je, kot znano, glavni krivec glede preganjanja Slovencev leta 1914. On je bil prepričan, da smo Slovenci res sami veleizdajalci.

In te dni je grof Clary podal svojo ostavko. Po posvetovanjih odposlanstva nemškoštajerskega odbora za splošno blaginjo s štajerskimi nemškimi poslanci in z ministrskim predsednikom bosta prihodnje dni imenovana dr. Wutte (nemški nacional) za gospodarskega komisarja ter dr. Eisler (soc. dem.) za njegovega namestnika. Oba bosta imela uradno oblast nad namestniškimi uradniki. Pri posvetovanjih se bosta posluževala pomoči odbora za splošno blaginjo. Komisarja bosta imela v rokah celotno vojno in prehodno gospodarstvo, ves političen in gospodarski aparat namestnije. C. kr. namestnija bo brez odloga izvedla vse odredbe gospodarskih komisarjev. Med te odredbe spadajo i odločilne osebne zadeve c. kr. političnih uradnikov na Štajerskem ter sprejem in odpust pisarniških pomočnikov. Kontrola gospodarskih komisarjev so podvrženi vsi vojno pomožni fond namestništva z upravo in vsem denarnim poslovanjem namestništva vred. Vse naredbe osrednje vlade in vojno-gospodarskih central gredo naravnost na gospodarska komisarja. Gospodarska komisarja imata tudi

čini pač niso Nemci. Na nemške dežele (G. Avstrijo 181, Solnograško 300, Tirolsko 198, Predaleško 1) je odpadlo 410 pristojnikov in na Trst 26. Končno je v gornještajerskih nemških okrajih in štajerskih mestih imelo domovinsko pravico 1568 oseb. A kaj je vse to nasproti velikanskemu številu iz slovenskih krajev! Oddaljeni gornještajerski okraji ali celo nemške dežele tudi nikakor ne dajejo naravnega dotoka mariborskega prebivalstva. Se celo iz hrvaških dežel razen Dalmacije ima Maribor več ljudi, kakor iz avstrijskih nemških dežel. L. 1910 je bilo v Mariboru med „tujci“ iz Hrvaške in Slavonije 304, iz Reke 2, iz Bosne in Hercegovine 17 ljudi, skupaj 323 ljudi. Reservoir, od koder Maribor zajema svoj živež in svoje ljudstvo, je le najbližje slovensko ozemlje. Nezaslišana krivica je torej, da politični zistem to ljudstvo nasilno germanizira in potem Maribor proglašajo za čisto nemško mesto. Od celokupnega prebivalstva mariborskega je bilo l. 1910 v mesto pristojno samo 38,69% in od teh je zopet velika večina iz slovenskih krajev doma, v slovenske občine je bilo pristojno 58,91%, v nemške pa 2,4%. Tako osvetljujejo številke nemški značaj Maribora. Ne zgodovina, ne zemljepisna lega, ne sestava prebivalstva ne daje podlage, da se Maribor šteje v nemško posest, pač pa nasilstvo političnega zistema, ki pri končni ureditvi narodnostnih razmer pač ne sme biti merodajen, ker potem se morajo tudi najradikalnejše vsenemške zahteve spoznati kot opravičene in bi samoodločba Slovencev postala prava ironija. V spopolnitev slike štajerskih razmer sploh je vredno pripomniti, da je l. 1851 bilo na Štajerskem 642.194 Nemcev in 363.750 Slovencev, torej za 42.653 na polovico Nemcev kljub pristranski nemški statistiki, l. 1910 so pa na Štajerskem našli 983.236 Nemcev in le 409.643 Slovencev, torej za 81.975 na polovico Nemcev, vključno temu, da avstrijska uradna statistika priznava, da pri Slovenceh sploh pride 34 porođov na 1000 prebivalcev, pri Nemcih pa le 30.* Tako zopet suhe številke razkrivajo vso lažjavo in krivičnost avstrijskega zistema nasproti slovenstvu na Štajerskem.

Dalje prihodnjie.

pravico, da vpogledata v vse druge agende c. kr. namestništva, ki sicer ne spadajo neposredno v njihov delokrog, ki so pa važne za gospodarsko življenje.

Samostojna nemško-avstrijska država.

Izvrševalni odsek nemško-avstrijskega narodnega zbora se je v svoji seji dne 24. oktobra posvetoval o vprašanju ustanovitve nemško-avstrijske vlade, o prevzetju uprave nemško-avstrijske države in sklenil sledeče: Da pride kolikor le mogoče hitro do miru, da se zabrani meščanska vojna med narodi in da se zagotovi prehrana ljudstva, je potrebno, da se izroči narodu vladarska moč.

Izvršilni odsek naroča predsedstvu, da takoj prične s pogajanjem z avstrijsko vlado in z drugimi Narodnimi sveti, zlasti s češkim in jugoslovanskim Narodnim svetom, ter jim naj predlaga sledeče:

1. Uprava posameznih jezikovnih ozemelj se naj izroči izvrševalnim odsekom posameznih narodov.
2. Ustanovi se naj skupna delegacija Narodnih svetov posameznih narodov, katera bi naj sporazumno vodila izročitev uprave narodom in ki bi naj upravljala še vse skupne zadeve.
3. Premirje bi naj sklenila skupna delegacija, mirovna pogajanja bi pa naj vodili popolnoma samostojno posamezni narodi. O teh pogajanjih in o njih uspehih je poročati izvrševalnemu odseku in nato še narodnim zborom. Narodni zbor odloči končnoveljavno.

Izvrševalni odsek je sklenil osnutek note na predsednika Združenih držav Severne Amerike glede vprašanja o premirju in miru.

V seji dne 25. oktobra je izvrševalni odsek določil končnoveljavno besedilo note, ki bi se naj poslala predsedniku Wilsonu glede vprašanja premirja in miru. Oddelek za notranja upravná vprašanja je poročal o ustanovitvi nemško-češkega deželnega zbora in deželnega odbora ter predložil osnutek ustanovne listine, ki je bil načeloma odobren.

Nadalje je bilo sledeče sklenjeno: Uvažujoč, da dosežanja sestava deželnih zborov in deželnih odborov ne odgovarja potrebam nemško-avstrijskega naroda, nadalje uvažujoč, da v sedanji državni krizi dežele potrebujejo začasno zastopstvo, se sklene, da izvršilni odsek narodnemu zboru predloži ta predlog: Do končnoveljavne določitve nemško-avstrijske upravne organizacije se bodo kot zastopstvo dežel poklicali začasni deželni zbori in odbori. Politične stranke vsake dežele naj skupno določijo, kako naj se sestavi začasni zbori in odbori. Nadalje je bilo ustanovljeno svetovalstvo, ki bo imelo nalog, da stavi predloge glede uporabe delovnih moči pri prehodu vojne industrije v mirovno industrijo.

Nemški odgovor Wilsonu.

Dne 26. oktobra je odposlala Nemčija po državnem tajniku za zunanje zadeve, Solfu, predsedniku Združenih držav Severne Amerike Wilsonu sledeči odgovor:

„Nemška vlada je odgovor predsednika Združenih držav vzela na znanje.

Predsednik pozna globokosegajoče spremembe, ki so se izvršile in se izvršujejo v nemškem ustavnem življenju. Mirovna pogajanja vodi ljudska vlada, v katere rokah se dejanski in ustavno nahajajo odločilne pravice moči. Njej so tudi vojaške moči podrejene.

Nemška vlada pričakuje sedaj predloge za premirje, ki bi storilo začetek za pravičen mir, kakršnega je predsednik Združenih držav označil v svojih naznanilih“.

Posvetovanje o premirju.

Po poročilu iz Pariza so se preteklo sredo zbrali v Versaillesu na posvetovanje vojaški člani vojnega sveta. Wilsonov predlog za premirje je te dni došel in sedaj je stalno predmet posvetovanj. Pri sprejemu socialističnih poslancev je izjavil Clemenceau, da se nikakor ne zoperstavlja razpravi o premirju.

Italijanski list »Corriere della Sera« priobčuje iz Pariza: Angleška in francoska vlada se sedaj posvetujeta z Wilsonom o mirovnih pogojih. Anglija zahteva z ozirom na svoje izgube 8 milijonov ton ladijskega prostora, razoroženje in izročitev nemških podmorskih čolnov. Francija pa zahteva, da Nemčija izprazni Alzacijo in Loreno.

Na bojiščih.

Na italijanskem bojišču se Italijani pričeli z ofenzivo na celi črti. Zlasti hudi so boji v

gorovju vzhodno od reke Brente. Gori Asolone in Pertika sta padli v sovražne roke, pa so ju naše čete izvojevale nazaj. Italijanske čete so ob obeh straneh gorovja Montello prekoračile reko Piavo. Naši so se jim ustavili in zdaj se tam vršijo boji. — Na srbskem bojišču so se naše in nemške čete umaknile za črto Brza Palanka—Jagodina—Kragujevac. Kragujevac so že zasedle ententine čete. — Na francoskem bojišču se še nadaljuje ofenziva četverosporazumovih armad. Nemci se umikajo na celi črti v Belgiji in francoski Flandriji. Umaknili so se tudi med rekama Oise in Aisne. — Na albanškem bojišču so se naše in nemške čete umaknile na severni breg reke Drin. Srbske čete so zasedle Prizren, Djakovo in Peč v Črnigori ter mesto Novavaroš ob bosansko-hercegovski meji.

Srbsko-francoske čete ob Donavi.

Pariški listi priobčujejo s srbskega bojišča:

Francozi so pri mestu Lom-Palanki ob Donavi med Turn Severinom in Negotinom uplenili oddelek natovorjenih sovražnih ladij. Francoske čete so tudi zasedle obdonavsko trdnjavo Vidin ob bolgarsko rumunski meji. Srbi so kljub hudemu sovražnemu odporu napredovali s verno od Aleksinaca. Njihova kavalerija je zaplenila del trena glavnega stana 117. nemške divizije. Levo krilo srbsko francoskih čet se bliža hercegovski meji; prodirajoč čez Prizren in Prištino v severno-zahodni smeri je zavzelo Djakovo, Peč in Novipazar. — Nemške čete so se vnovič ustavile na črti severno-zahodno od reke Morave.

Cesarjev oklic na armado in mornarico.

Naš cesar je dne 26. oktobra izdal na armado in mornarico oklic, v katerem slavi junaštvo in požrtvovalnost vojakov in mornarjev ter jih poziva, da se neomajno drže svoje prisega.

Razne politične vesti.

Dr. Korošec odpotoval v Švico. Poslanca dr. Korošec in dr. Čingrija ter tajnik dr. Žerjav so odpotovali v Švico, kjer se vršijo predpogajanja za premirje in mir. Naši poslanci so edini, ki so se res zavzeli, da se takoj sklene mir.

Narodno Veče se posvetuje neprestano in sklepa predloge za priprave samostojne jugoslovanske države.

Jugoslov. klub je izbral v osrednji odbor Narodnega Veče poslance Biankini, dr. Čingrija, dr. Verstovšek, vitez Pogačnik in dr. Rybar.

Naši poslanci se na Dunaju pogajajo z vlado le kot člani Narodnega Veča, ki je reprezentant Jugoslavije. V vseh vprašanjih, ki se tičejo celega juga, je kompetenten le skupni Narodni svet.

Pogajanja radi prehrane na jugu. Jugoslovanski klub je odposlal dr. Korošca in dr. Verstovška pogajat se v imenu Jugoslov. države radi prehrane k generalnemu polkovniku Landwehru. Posvetovanja se bodo še te dni nadaljevala. — Danes in jutri se posvetujejo v Gradcu slovenski in nemški zastopniki glede izmenjave živila. Danes sta dr. Verstovšek in dr. Rosina, jutri pa gresta oba zastopnika ljubljanske centrale v tem oziru v Gradec.

Dvorni svetnik profesor Lammasch sestavlja novo ministrstvo. Slovanski poslanci so odklonili sodelovanje pri sestavi nove vlade.

Protest proti nameravanemu imenovanju dr. Wutterja in dr. Eislerja za gospodarska komisarja je sklenil štajerski pododbor Narodnega sveta v svoji seji dne 26. oktobra. Svoje zadeve si bodo sami upravljali po svojih ljudeh.

Pri Nemcih velika nervoznost in nemirnost. Vsprico kritičnega položaja vlada pri njih zavest, da je treba naglo nekaj vkreniti, ali nihče ne ve kaj.

Nemški poslanci, ki so nameravali v kratkem sestaviti narodno vlado za Nemško Avstrijo, bodo izvršitev tega sklepa najbrž odložili, dokler se položaj ne izboljši. Slovani mirno pričakujejo nadaljnega razvoja stvari v pričajanju, da niti sedanja, niti katerkoli prihodnja vlada ne more rešiti našega vprašanja, ki ga more razrešiti le mednarodni kongres.

Proč od Avstrije! Včeraj in predvčerajšnjim so bili številni nemški Volkstagi v raznih krajih, kakor: Gradec, Frohnleiten, Lipnica, Murau, Aussee, Eggenberg. Na vseh teh Volkstagih se je soglasno sklenilo zahteva, da se mora nemški del Avstrije najožje priključiti Nemčiji. To zahtevajo ne samo

* Ne 38 v isti knjižici.

* Österr. Rundschau 1918. H. 3. str. 116.

všenemci in radikalci, marveč tudi vsi nemški nacionalci in že tudi velik del krščanskih socialcev. In ti Nemci niso veleizdajalci, marveč so nekdanji veljali za najtrdnjejše in edino podlago Avstrije. A ker je Avstrija temeljila na takšni »zvesti in trdni« podlagi, ni čudno, da jo je zadela sedanja bridka usoda.

Zastopniki nemških narodnih manjšin v bodoči državi SHS, poslanci Markhl in Malik za Štajersko, Nagele in dr. Steinwender za Koroško in grof Barbo za Kranjsko, so se dne 25. t. m. oglasili v Jugoslovanskem klubu in izrazili željo, da bi se pogovarjali neobvezno o zadevah, ki se bodo tikale v bližnjem času interesov našega ozemlja in da se informirajo glede nemških manjšin v bodoči Jugoslaviji. Z jugoslovanske strani so se udeležili razgovora poslanci dr. Korošec, dr. Ravnikar, dr. Jankovič, dr. L. Pogačnik. Razgovor je bil povsem informativnega značaja.

Volkstagi. Štajerski in Koroški Nemci se zbirajo na volkstagih. Kaka sprememba med Volkstagi, ki so se vršili pred meseci in sedanjimi? Poprej so dr. Mravlagg, župnik Gimpel in kolegi divjali svete navdušenosti za nadaljevanje vojske, plavali so v zmagoslavju. In danes —? Tepeni potrli priznavajo češko in jugoslovansko državo, javkajo in — prosijo milosti. V tem znamenju se je vršil včeraj volkstag v Lipnici. Zanimivo in značilno je bilo, da je govoril na tem shodu tudi c. kr. okrajni glavar Tinti. Kje pa imamo na Slov. Štajerju glavarja, ki bi govoril na slovenskem zborovanju?

V nemški žep je šlo, kakor poroča »Grazer Volksblatt« dne 26. oktobra t. l., iz Slov. Štajerskega 337.400 K. Vsaj nekaj od tega denarja bi prav dobro zaleglo tudi za domače potrebe, za katere se sicer dobe sladke besede ali še teh ne. Pa je dobro, da se razglasa, kam naš denar gre, jugoslovanska vlada ga naj potem rekvirira.

Čehi v Švici. Poslanci Klofač, Haberman in Stanek ter dr. Kramar in dr. Preis so došli v Curiah, odkoder odpotujejo v Pariz, da se tam posvetujejo s češko-slovaško vlado, katera se je pred dnevi ustanovila.

Nova madžarska fronta. Iz Varaždina poročajo dne 25. oktobra: Danes je dospel v Čakovac nek madžarski bataljon, ki je zasedel vse važne kraje. Njegove prednje straže so zasedle vse prehode čez Dravo nasproti Varaždinu, kakor tudi varaždinski most.

Hrvatski sabor se sestane jutri, dne 29. oktobra. V tej seji bo sklenil odpoved nagodbe z Ogrsko.

Krvavi izgredi v budimpeštanskem dvorcu. Pretekli petek, dne 25. oktobra, je prišlo v budimpeštanski dvorni palači do zelo krvavih demonstracij. Več sto oseb, večinoma vseučiliščniki, je vko rakalo na dvorišče dvorca. Nek vseučiliščnik je imel govor, v katerem je rekel, da je avstrijski cesar zbežal iz Dunaja, ker se tamkaj ne čuti več varnega. Samo Ogrska je še v stanu, da štiti cesarja. Policija je pozivala govornika, da zapusti dvorec. Toda pri tem je pa prišlo do velikih izgredov, ker se je velik del udeležencev zavzel za govornika. Poklicali so vojaštvo in prišlo je med vseučiliščniki in vojaštvom do hudih spopadov. Vojaštvo je oddalo več streliv. Več oseb je bilo ranjenih, med temi tudi nadporočnik, ki je pove ljeval vojaštvu.

Odgovor na Wilsonovo noto se pričakuje v najkrajšem času. Splošno se vidi, da bo vedno tako nestvaren kakor je bil nemški.

General Ludendorff moral odstopiti. Ludendorff in Hindenburg sta bila znana kot voditelja struje za brez obzirno nadaljevanje vojske in sta takorekoč ena glavnih zaprek, da se ne sklene mir. Pod utisom Wilsonovih zahtev in razpoloženja med ljudstvom v Nemčiji, je dne 26. t. m. general Ludendorff odstopil kot generalni kvartirni mojster. Na njegovo mesto bo imenovan general Losberg ali general Seekht.

Hindenburg se hoče boriti do zadnjega moža. Te dni je brzojavil maršal v Berlin, da nemška armada in mornarica protestirata proti Wilsonovi trditvi, da se bo nemška armada udala. Armada in mornarica se bosta borili do zadnjega moža. — Torej še Nemci vedno niso prišli k pameti.

Nemški cesar odstopi. V berolinskih krogih se smatra za verjetno, da bo cesar Viljem prejelislej odstopil v prid svojemu vnuku, najmlajšemu sinu prestolonaslednika, in se odpovedal prestolu. V seji nemškega državnega zbora dne 24. oktobra je socialdemokratski poslanec Ledebour prečital pismo nemškega cesarja Viljema na bivšega ruskega carja Nikolaja, v katerem izjavi, da bi bilo potrebno obesiti vse centrumovce in socialiste. Državni podtajnik pl. Payer je nato rekel, da je bilo dotično pismo pisano že pred vojno, je torej brez

pomembno, ker se je cesar Viljem sedaj postavil na stališče parlamentarnih razmer.

Nemški državni zbor je dne 26. t. m. sklenil, da se vojaška oblast v Nemčiji podredi civilni oblasti.

Tedenske novice.

Vseobči narodni praznik se bo obhajal v torek dne 29. t. m. Oklici, ki pozivajo ljudstvo, naj proslavi ta dan, končujejo z besedami: Napočil je od rešenja dan, vstajenja dan — dan jugoslovanske svobode.

Poroka. Minuli ponedeljek se je vršila v župni cerkvi podkloštrski na Koroškem poroka g. M. Cukala, trgovca pri Sv. Juriju ob Taboru, z gđ. Marico Pergerjevo iz Braslovč. Poročal ju je brat ženinov, vlč. g. dr. Cukala, župnik v Podklostru. Pri tej priliki tudi narodni sklad ni bil pozabljen. Čislanim novoporočencema obilo sreče!

Vinska letina. Tako slabega vremena ob času trgatve kakor je letos, še stari ljudje ne pomajjo. Dežuje že skoro neprestano tri tedne. Le malo je vmes lepih dni. Trgatev je silno otežkočena in se bo zavlekla gotovo čez 1. november. Mošt je povprečno bolj slab, a ga je skoro povsod več kot l. 1917. Splošno ima, kot se nam poroča iz Slovgoric, vinski mošt 12 do 14% sladkorja, le v boljših legah imajo finejše vrste 15 do 17%. Vinska trgovina pa domala popolnoma spi. Razkričalo se je, da so cene padle na 3 K pri litru mošta. Vinogradniki, ki imajo dovolj posode, ne prodajajo mošta, ker upajo, da se bo cena zopet dvignila. Sicer pa, kdor ne rabi nujno denarja, stori itak boljše, če drži vino v kleti. Kdor še ni prosil za sladkor za izboljšanje mošta, naj takoj prosi. Ena prošnja se pošlje okrajnemu glavarstvu za dovoljenje sladkanja mošta, ena pa c. kr. kletarskemu nadzorniku g. R. Petrovanu v Mariboru za sladkor. Prošnjak mora navesti, koliko hektolitrov vina bi rad sladkal. Za razdeliti je 10 vagonov kristalnega sladkorja.

Licitacija plemenskih kobil. Pri c. in kr. upravi konj se bode prodalo v Mariboru v torek, dne 29. t. m., ob 9. uri dopoldne, v kavalerski vojašnici 6 plemenskih kobil. K licitaciji bodo puščeni le taki ponudniki, ki se bodo izkazali z od politične oblasti potrjeno kupno legitimacijo, da so kmetovalci. Za reflektante na plemenske kobile veljajo sledeči pogoji: Kupna legitimacija mora biti potrjena od pristojnega častnika za konjsko evidenco, da je res konjerejec, vsled česar se morajo kupne legitimacije pravočasno vposlati častniku za konjsko evidenco v potrdilo. Kupljena kobilica se ne sme darovati ali prodati do konca decembra 1919. Kupec kobile mora pripustiti isto k žrebču, katerega določi poveljnik drž. žrebčarne. Pripustilni list velja kot dokaz, ako vojaška oblast istega zahteva. Vojaška uprava je upravičena, ako bi ne bila kupljena kobilica pripuščena do konca decembra 1919, kupiti isto za cenjeni iznos nazaj. Kobile z evidenčnim listom ne bodo, ako so res bile pripuščene, če le mogoče vpoklicane v vojaško službo.

„Kurent.“ 5. številka »Kurenta« je izšla kot specijala gledališka številka s sledečo vsebino: J. Brut: Pokloni Taliji. Tone Gaspari: Časi se izpreminjajo. Bahun: Igralec. Karol Zelensky: Dobrotnik. Bahun: Nežne, drobne. X.: Tako je. ba: Bolgarskem Ferči za slovo. Ferdo Plemič: Kulinskiškrat. Konik Grinaldi. Gledališki lepak. »Poljub.« Profesor glasbe. Doslednost. Prijatelj umetnosti. V prilogi: Listnica uredništva. — Slike: Maksim Gaspari: Vstajenje. France Podrekar: Danilo. Maksim Gaspari: Po kino-predstavi. France Podrekar: Deželna plomija. Hinko Smrekar: Prizor iz pretrajne drame »Svetovni požar.« Maksim Gaspari: Darila primadoni v letošnji sezoni. Maks. Gaspari: Bolgarskemu Ferči za slovo. Minko Smrekar: Prizor iz velike svetovne drame. — »Kurent« izhaja po dvakrat na mesec ter stanejo vse številke do konca tekočega leta 10 K. Novi naročniki dobe lahke še vse doslej izšle številke »Kurenta.« Naroča se v upravnistvu »Kurenta« v Ljubljani, Staritrg 19 (Zvezna tiskarna).

Španska bolezen razsaja vedno huje. Nova ali takozvana španska bolezen razsaja skoro po vsej Evropi vedno huje. V naši državi je vsled te bolezni skoro po vseh mestih ustavljen ljudskošolski in srednješolski pouk. Bolezen posebno hudo razsaja na Ogrskem in na Španskem. V Budimpešti je n. pr. dne 17. oktobra, torej v enem samem dnevu, zbolelo na tej bolezni 1500 oseb, umrlo pa 100 oseb. V Budimpešti je dosedaj zbolelo na tej bolezni zavsem več kakor 100.000 oseb. V Barceloni na Španskem je baje umrlo na tej bo-

lezni v zadnjih sedmih dneh 1597 oseb. — V Mariboru in okolici umirajo ljudje tako močno, da je v mestu zmanjkalo rakev. En dan v zadnjem tednu je bilo v mestu 32 mrličev.

Pomoč zoper grižo si lahko pripravijo gospodinje doma. Želod je dobro zdravilo. Zbiraj ga, olup in očisti do belega jedra; to zreži na koščke, ki so kavine velikosti, posuši na peči ali na solncu, potem žgi, kakor žeš kavo. Tako si pripravila želodovo kavo, ki jo zmelješ kakor kavo in s cikorijsko ali z ječmenovo vred kuhaš vsaj 5 min. Potem jo piješ z mlekom ali brez mleka. Želodova kava je za vsak dan dobra zlasti za slabotne otroke in ženske. Kot pomoč zoper grižo je pa potrebna v vsaki hiši. Dobro je, ako imaš zmleto želodovo kavo v plehnati ali pločevinasti skatliji lepo shranjeno in vedno pripravljeno.

Za jugoslovansko deco. Na Prihovi je imela zbirka za Narodni blagdan, ki ima namen podpirati ubogo jugoslovansko deco, lep uspeh. Nabralo se je v zelo kratkem času 363 40 K. Bog povrni vsem darovalcem, posebno trud obema jugoslovanskima nabiralkama!

Veliki kalendar »Književnega Juga« izšao iz tiskarne. Več davno očekivano potrebi: da se izda jedan narodni kalendar, koji bi stajao na dostojnoj umetničkoj višini, a ujedno bio pristupačan široj publici, udovoljio je sada Odbor SHS žena za siročad. Time se ujedno hoće bar donekle da namaknu sredstva, koja su Odboru potrebna, naročito za zimsku odjeću i obuču 18.000 djece, koje seljak ishranjuje. U bogatom opsegu kalendar donosi radove najboljih naših kulturnih radnika i umjetnika. Kalendar je odštampan latinicom, cirilicom i slovenački. Cijena mu je 4 K. Mole se vsi mjesni odbori, zadruge, povjerenici, svećenici, učitelji i pojedinci, koji su već obavješteni, da se što više zauzmu oko raspacavanja. Novac se neka šalje na — Odbor SHS žena za siročad, Zagreb, Kipni trg 9.

Nakupovanje živih v zaledju za vojaštvo prepovedano. Vrhovno armadno poveljstvo je prepovedalo vojaštvu nakupovati v zaledju za vojaške potrebe ščine moko, mast, meso, stročnice, krompir, kavo, sladkor ter krmila. Politične oblasti imajo nalog, da kazenski postopajo proti kupcem in prodajalcem, nakupljena živila pa zaplenejo.

Dopisi.

Maribor. Kakor poroča vojni kurat č. g. Ivan Mlakar, je dne 17. t. m. umrl za influenco v Male na Južnem Tirolskem bivši stavec Cirilove tiskarne desetnik Miroslav Jurovič. Zapušča mater, ženo ndovo in malega otroka. Naj mu bo tuja zemlja lahka, preostalim pa naše sožalje!

Pobrežje pri Mariboru. Kar čudno se dela človeku, ako ima kakor pač jaz priliko slišati in videti drdrati noč in dan razne vozove z mrličmi na oba mirodvora. Prejšnji teden so bile mrtvašnice tako polne, da so si morali najeti neko sobo za spravlanje mrličev. Največ teh človeških žrtev gre na rovaš nove »španske« bolezni, velik del jih je vojakov, umrlih za domovino, in še le preostanek bi bil štetil za normalnega.

Krapje pri Ljutomeru. V Mariboru je po kratki in mučni bolezni, sprevidena s sv. zakramenti za umirajoče, mirno in potrpežljivo v Gospodu zaspała Zalika Babič. Zalika, počivaj sladko! Čeravno mlada, morala si zapustiti ta svet, stara 26 let.

Sv. Jurij ob Ščavnici. Žalostno nam je zapel dne 11. oktobra naš jurjevski zvon in nam naznanil tužno vest, da je zaspal za večno mladenič Friderik Budja v najlepši mladeniški dobi 23 let. Bil je invalid. Nesrečna vojska ga je pohabila in mu vzela zdravje. Bil je priden mladenič. Naj v miru počiva!

Sv. Jurij ob Ščavnici. V »Straži« od dne 30. septembra t. l. čitam, da nekdo poziva župane fare Sv. Jurija ob Ščavnici, zakaj ne izpolnijo svoje narodne dolžnosti in se občinski odbori ne izrečejo za jugoslovansko deklaracijo. Menda dopisniku ni vse znano, zato mu povem, da se je obč. odbor Okoslavci že dne 10. novembra 1917 izrekel za jugoslovansko deklaracijo, ravno tako obč. odbor Kraljevci. Nismo se radi tega bali iti na fronto, ampak smo zmiraj storili svoje dolžnosti do naroda in tudi do države.

Sv. Lovrenc na Dravskem polju. Za stradajoče jugoslovanske otroke so nabrale mladenke Bele Micika, Asl Katica, Drevenšek Katica in Horvat Marija po naši župniji 447 K 70 vin. Hvala nabiralkam!

Škale. Grozno je razširjena v naši župniji španska bolezen. Od 7. do 20. t. m. je bilo vsled nje previdenih 34 bolnikov in smo imeli 19 mrličev. Lotila se je naših najboljših župljanov. Ugrabila nam je vzornega katoliško narodnega moža Martina Sevcnikarja, cerkvenega ključarja in odbornika občine Velenje. Zapustil je bolano ženo in 8 malih otrok. Iztrgala je iz naše sredine vsem priljubljeno Marijino družbenko Hermino

Ulrih, ki nam ostane nepozabna radi svoje po niznosti in tihega značaja. In še bo več žrtev te bolezni, ker je vsaka kmetska hiša polna bolnih kov in je obolelo, kakor se pripoveduje, v c. k. premogovniku okoli 300 rudarjev.

Pelzela. Dne 28. oktobra smo pokopali vrmladenko in šiviljo Marijo Rojnik. Bila je še le v cvetu mladosti, komaj v 23. letu. P. v m.!

Marija Gradec pri Laškem. Umrli je dne 22. m. na posledicah španske bolezni Anton Teršek star 61 let. Bil je dolgo vrsto let župan zavedne narodne občine Marija Gradec pri Laškem trgu. Bil je blag tovariš svoji ženi, skrben oče svojih otrokom in pravičen svojim soobčanom. Vsa okolica žaluje za njim. N. v m. p.!

Lemberg pri Novicerkvi Ravnekar smo slišali, kako tatovi predzno ravnajo na Dobrni. Skoro vsaka graščina je že okradena. Od kod pa to? Zakaj pustijo županstva, da se že po obleki sumljivi vojaki okoli klatijo in živila pobirajo. Oh, ta ofcirski »Heim« nam je že toliko škodoval. Naj se na Dobrni spet nastavijo trije žandarji. Mislim: toliko okoliš, ki seže na vrh Kozjaka, ki je iz borno skrivališče beguncev in dezertarjev, pa ima samo enega žandarja, sicer res vestnega in nemorno delavnega, ali kar je preveč, je preveč.

Dobrna. Poročevalca dolžnost je sicer hitro novice poročati, pa imejte me izgovorjenega: tatvin je zdaj toliko, da mora človek res malo glasove o tatvinah presoditi. No, pri nas se je žalibog pokazalo, da so vsi glasovi bili resnični. Tu so pokradli n. pr. v Braunerjevemu mlinu nekemu najemniku vso opravo, obleko, tako, da njemu ni ostalo in njegovi ženi drugega kakor kar je imel na sebi. V vilo Eggerjevo so pa kar dva-če ne trikrat vlomili in vso premičnino odnesli — ne, ne, bili so nobel tatovi, odpeljali so svoje nepošteno pridobljeno blago. In kaj se je zgodilo g. Gollu, zdajšnjemu lastniku graščine Neuhaus? Dvakrat so ga okradli. Najnovejša pa je, da so zlikovci ukradli iz topliške hiše blaga v vrednosti okoli 8000 K. Govori se, da so še enkrat pozneje prišli, da pa so se nekega ropota zbal in so jo odkurili. Zakaj dežela tako malo skrbi za naše imetje? Ji je že vse eno? Naš vrli stražmojster Kapun jim je prišel na sled; blaga so nekaj našli skritega v bližini nekega mlina. — Kaj bo, če bo tako šlo naprej? Saj še življenja ne bomo varni! Zakaj vojaška oblast ne pušča domov rekonvalescentov, t. j. na pol zdravih vojakov? Doma bi imeli dobro postrežbo, po dnevi bi se lepo spočili, po noči bi se lahko v službi nočnih stražmenjali. Mi pač tega ne moremo razumeti, kaj vojaška uprava namerava s tem, da naše ljudi ne spustijo iz bolnišnic domov. Nam bi bili v korist, njim so pa za nadlego. Tam ne dobijo potrebne hrane, doma bi pa vendar jim ljubezen še kaj dobrega mogla preskrbeti.

Lastnič pri Podčetrtku. Poroča se nam žalostna vest o prerani junaški smrti narednika Ivana Jurčan, kateri se je bojeval od začetka vojne na južni in zahodni strani. Dne 29. januarja t. l. je bil smrtno zadet od sovražne granate na Col del Rosso. Pokopan je bil dne 31. januarja v Frenzela-prepadu v 30. letu svoje starosti. Bil je priljubljen fant, hraber ter odlikovan s srebrno svetinjo I. in II. vrste. Odpočij si, predragi brat!

Kapele pri Brežicah. Smrt gospodari v zadnjih tednih prav kruto v naši župniji. Komaj je bil pokopan tukajšnji rojak, velepodjeten trgovec g. Andrej Krošel v Dobovi, že mu je sledila v par dnevih njegova 23letna sestra Anica. V naglici je hitela večkrat iz Kapel bolanega brata v Dobovo obiskat, pa se je prehladila in silna pljučnica je v par dneh ugonobila pridno mladenko, članico tukajšnje Marijine družbe. V Jeroslavu ste umrli zadnji teden zaporedoma v eni hiši mati in hči, dobra kmetica Marija Blažević-Matok in hči Ana, omožena Stanič. V Gradcu je umrl tukajšnji rojak, uradnik zavarovalne družbe in gostilničar Marko Pšeničnik in drugi dan za njim, dne 11. oktobra, Andrej Kramar, kmet iz Jeroslava. Pri vojaki se mu je duh omračil, smrt ga je rešila trpljenja v Feldhofu, doma pa jokajo v dova in kopic nepreskrbljenih otrok. A danes zjutraj, dne 16. oktobra, se po celi župniji bliskoma širi neverjetna novica, da je v Župelevcu osirotela gostoljubna hiša Sevnikova. Nocoj po noči je od kapi zadet hipoma umrl Miško Sevnik, veleposestnik, velik vinogradnik, izobražen mož, prijatelj in dobrotnik cerkve. Naše sožalje veleugledni hiši Sevnik-Smidovi. Vsi imenovani naj uživajo v večnosti sladki mir!

Dan žari.

Franjo Neubauer:

Poletno popoldne žari,
vročina iz njega puhti.
Tako vam, junaki, žarijo oči,
vročina puhti pa iz vaše krvi.
O saj tudi tam, kjer ne vidimo vas,
kjer hosta vas krije in gorski prelaz,
v dolinah širokih,
ob rekah globokih

poletno še solnce žari.

In gledate dneve, ki planejo v svet
in vsak je od solnčne vročine razgret,
junak, ki mu toplo življenje kipi,
da zemljo razžari, da vsa zagori.
Od sile njegovega sveta
kljijo, dozorevajo žita
in nanje se bele spuste golobice,
vse mlade in zale in krepke ženice
in pesmi pojo.
Ne! — tam ni tako!
Tam njive kopito tepta,
tam kosci ste vi brez srca,
tam polja in hoste granata zažiga,
nad hišami plamen se vzdiga in sviga
in krik oznanjuje polblazno-vesel,
da vse je uničeno v prah in pepel.
Junaki, ali, kdaj se umiri vam kri?
Kdaj mirno zastaje spet vam oči?
Ko zopet domov vas pripeljejo ceste,
zagledate matere, sestre, neveste,
takrat bo pogled vam miran
in kri bo drugače kipela!
Vesela bo koča vas bela,
vesel vas poletni bo dan.
Takrat vas po zarji nemirni, krvavi
objamejo rahlo večeri sanjavi.

Kmetje! Pozor pred nakupovalci sadja. Te dni je prišlo iz Dunaja in od drugod veliko število kupcev za sadje, ki ljudem ponujajo višje cene, kakor so bile dozdaj. Kmetje, ne dajte se preslepiti! Ne prodajte ne enega jabolka tujcem, ki za to nimajo legitimacije. Opozorjamo Vas, da se sadje ne sme več izvažati in bodele imeli občutno škodo, ker se vam jabolka pri nepotrebnem prežanju na postajo in domov obtočijo in pokvarijo. Jabolka prodajte le tistim, ki imajo za nakupovanje dovoljenje od okrajnega glavarstva. Cene jabolkam se bodo v kratkem zvišale. Kdor bi zdaj prodajal jabolka tujcem, bi delal očitno proti naši Jugoslaviji! Nikdo pa ne sme postati izdajalec ju goslovanske domovine!

S potovanja.

Kaj se mi je zgodilo v slovenskih Rušah? Vesel obiščem, če mi pripisujejo okoliščine, lepe Ruše. Bridka bol mi leze na srce, ko vidim, kako rastejo iz tal okoli slovenskih Ruš nemške tovarne. Kje si, podjetnost slovenska? Omili se mi nekoliko ta bol, ko me sprejme prijazna stričeva hiša. Le par minut imam časa. Na kolodvor! Hodil sem v teh dneh da-leč okoli po slovenski zemlji, mestih in vaseh, a nikjer nisem rabil nemške besede. Zato tudi tu zahtevam v slovenskem jeziku „Prosim, II. razred Velika Nedelja!“ — Uradnica me gleda in ne razume. Ponomim: „Velika Nedelja.“ — Zastonj! Gre vprašat uradnikov. Nobeden ne razume. Sedaj pa začnem po nemško: „Torej, ker me ne razumete, vam povem, da se imenuje po nemško dotična postaja Grob-Sonn-tag. Sicer pa če ne razumete slovenski, čemu stojite in služite tukaj?“ — „Tako je, gospod, dobro ste povedali“, slišim za menoj nekega vojaka. „Saj smo Slovenci.“ — Uradnica mi da listek z prav zaničljivim posmehom. — Jaz: „Sedaj se še smejite, namesto da bi se oprostili.“ — Tu je pa izbruhnil ogenj, ki je tlel v gospodu vzadi. Bil je menda postajena-čelnik „Kaj“, se zadere nad menoj, „ali se morebiti niti smejeti ni dovoljeno?“ — Jaz: „Ne na tak način.“ — On: „Molčite, sicer se vam lahko kaj tuke zgodi!“ — Jaz: „Meni se ne more nič zgoditi.“ — Konec debate.

„Slovenske Ruše!“ To je bil moi tihi vzdihljaj. Kako je to mogoče? Ali morebiti Rušani — znani po svoji narodni zavednosti — ozne listke zahtevajo v nemščini? Drugače ti vendar morali izdati uradniki, popolnoma nevešči slovenskega jezika, uradniki, kateri bi si upali nastopati tako izzivalno. Prav žalosten stopim na železniški voz, kjer se mi je pa pomirila jeza in žalost, ko slišim par gospa pozdraviti in govoriti lepo po slovensko. Bog jim poplačaj, nevede so mi storile veliko uslugo!

O Ruše, lepe slovenske Ruše!

Razne novice.

Čuden samomor. Na Dunaju je vsled boleti, ker se nahaja Avstrija v razsulu, izvršil samomor sekcijski načelnik cesarjeve kabinetne pisarne Otokar Mikesch. Z britvijo si je prerezal žilo na vratu.

Zgodba vinskega soda. G. S. Mardešič na Visu v Dalmaciji je bil nedavno poslal svojemu bratu v Kotor par sodov vina, ki so jih naložili na parnik „Fregene“. Na poti je bil parnik od Italijanov potopljen ter se je ob albanski obali potopil. Te dni je pa priplaval v viško luko sod poln vina. Potegnili so ga na suho in spoznali Mardešičevo pošiljatev. Sod je 20 dni blodil po morju in se je končno nepoškodovan vrnil v domačo luko — na krilih morskih valov. Vino je ostalo docela nepokvarjeno.

Zlato v vreči za moko. Poštni urad v Šatmaru na Ogrskem je izročil te dni policiji vrečo, v kateri je bila moka in je bila pošiljatev namenjena v neki obmejni kraj. Policija je iskala dotičnega odposiljatelja, ali ker ga ni mogla dobiti, je hotela „konečno“ vrečo prodati na dražbi. Dejali so jo na tehtnico, da jo pretehtajo. Ker pa se je uradnikom zdela izredno

težka, so jo odprli in našli v njej sredi moke 20 kg zlata, katero so prav naglo zaplenili.

Drago letovišče. V nekem ogrskem letovišču ob Batnem jezeru strahovito odirajo tja dole Dunajčane in Berolinčane, ki morajo plačevati za stanovanje z dvema sobama do 6000 K, za liter mleka 5–6 K in za malo gos 200 K. Tudi vodstvo kopalšča strahovito navija cene.

Ladje iz lave. V San Francisku v Severni Ameriki so ustanovili družbo z delniško glavico 250 milijonov dolarjev, ki je poskusila z gradnjo ladij iz lave. V vulkanskem pepelu so baje našli kemično spojilo z manjšo specifično težo nego je beton. V bližini nekega pristanišča so našli neizmerne množine tega vulkanskega pepela.

Koliko ladij bo imela Amerika v bodočem letu. Kako silno se je v Ameriki razvila graditev ladij, je razvidno iz nekega ameriškega poročila, da je v mesecu maju t. l. prvič bilo več ladij nvo. zgrajenih, kakor so jih Nemci potopili. In vendar je prostornina novih ameriških ladij znašala v l. 1914 le 133.000 ton, l. 1916 je poskočila na 190.000 ton in letos znaša prostornina vseh njihovih ladij 4½ milijona ton. Ta je pa cenjenim bralcem še jasnejša brzina, s katero građe Amerikanci ladje, je treba le navesti, da se to leto v prvih štirih mesecih zgradili ladij do 600.000 ton prostornine, do meseca novembra pa jih 1. gotovo že preko dveh milijonov ton prostornine! S prihodnjim letom bodo pričeli dovrševati vsak mesec 500.000 ton. Na ta način bo padla vsaka skrb za prevoz čet, materiala in živeža na bojišča v daljino Evrope!

Kaj je milijarda? Da je milijarda tisoč milijonov, ve vsakdo. Milijarda pešev, porazdeljena v polke po 3000 mož, bi bilo 333.333 polkov. Ako bi ta vojska šla mimo, porazdeljena v kolone po 4 može v eni vrsti, bi trajalo neprestano 11 let. Na železnici bi ta orjaška vojska potrebovala 20 milijonov vagonov, v katerega vsakega bi moralo iti po 50 mož. Če računamo dolžino vagona na 10 m, bi bil vlak ravno 200.000 km dolg; segal bi petkrat okrog in okrog zemlje. Strojna puška, ki v minuti odda 250-strelav, bi morala sedem in pol leta neprenehoma dan in noč pokati, da bi postrelila milijardo nabojev. Bogataš, katerega premoženje bi znašalo ravno milijardo K, bi smel brez vsake skrbi izdati vsak dan 1000 K in ne bi mu bilo niti treba naložiti svojega premoženja na obresti, bi lahko živel 2740 let, da bi izdal poslednji tisočak. Ako vsako minuto našteješ do 200, bi moral devet in pol leta neprestano šteti, da bi prišel do 1 milijarde. Milijarda ur da levo številce 114 let.

Sreča v nesreči. Dne 22. sept. je pogorelo gospodarsko poslopje Josipa Kollmanna v Liebenau p. Gradcu. Nastala škoda je velika. Po požaru pa so preiskali pogorišče in zadeli v neki sobi na železen kovček, ki je bil tam zakopan. Odprli so ga in našli v njem star srebrni denar in večjo množino Marija-Terezijinih talarjev. Kovček so nesli v neko graško banko ter menjali srebro za papirnat denar. S tem bo pogorelec zidal novo hišo.

Marija, žalostna Mati. Premišljevanja in molitve. Spisal dr. Josip Hohnjec, profesor bogoslovja v Mariboru. Mirno lahko trdimo, da tako popolnega, izvirnega molitvenika še Slovenci do sedaj nimamo, kakor je ta. Pisatelj, neumorni organizator slovenskega ljudstva, se je v resnici potrudil podati svojemu ljudstvu nekaj dobrega. Knjiga vsebuje v prvem delu osem obširnih premišljevanj o Žalostni Materi božji, kakršnih dosedaj še ni bilo v slovenski nabožni književnosti. Premišljevanjem sledi veliko število zlatih pobožnosti v čast Žalostni Materi in v čast trpljenju Jezusovemu, štiri sv. maše in zbirka splošnih molitev in pobožnosti. Ob koncu je g. pisatelj še dodal razne molitve v boleznih, za bolnika, za umirajoče in za rajne. Novo knjigo prav toplo priporočamo. Cena s poštnino vred K 6.50. Naroča se v Cirilovi tiskarni v Mariboru.

Križev pot za vojni čas obsega res v srce segajoča premišljevanja o Kristusovem trpljenju. Poleg tega še ima knjižica veliko molitev za razne potrebe posebno pa toliko potrebne molitve za mir. Stane pa s poštnino vred 20 v komad. 50 komadov pa 8 K. Naroča se v Cirilovi tiskarni v Mariboru.

Jugoslavija Jugoslovanom. Knjižica, ki se je tako priljubila našemu ljudstvu, se zopet dobi v Cirilovi tiskarni v Mariboru. Cena s poštnino vred 50 vin. Slovenci, sežite pridno po njej!

Družbine bukvice za dekleta. Spisal Rožman Jožef, pokojni nadžupnik konjiški. Ko so Marijine družbe bile pri nas še popolnoma nepoznane, je preblagi in goreči nadžupnik Rožman v Konjicah iste upeljal že za vse stanove. Za dekliško Marijino družbo je izdal tudi poseben molitvenik, ki se odlikuje po krasnih naukih in izbranih molitvah za Marijine družbenice. Kot vnet dušni pastir je poznal srca in potrebe Marijinih družbenic, zato je pa znal tudi pri sestavi molitvenika ubrati pravo struno. Knjižica se je družbenicam tako prikupila, da je doživela že 13. natis. Ker so pošli zdaj vsi molitveniki za Marijine družbenice, zato tega posebno priporočamo. Gotovo ne bo nikomur žal, ki si ga bo naročil. Cena s poštnino vred 6 K. Naroča se v Cirilovi tiskarni v Mariboru.

Posvetitev družin presv. Srca Jezusovemu je naslov novi knjižici, ki obsega kratko zgodovino te od papežev toplo priporočane pobožnosti in pa posvetivne molitve. Ob koncu je pridjana za duhovnike tudi molitev za blagoslavljanje kipov ali podob presv. Srca. Knjižica se naroča v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru in stane s poštnino vred komad 30 v, 100 komadov s poštnino vred 25 K.

Posamezne številke „Slovenskega Gospodarja“ in „Straže“ stanejo od 1. oktobra naprej v razprodaji 20 v, brez ozira na to, ali imajo 4 ali 8 strani!